

Representantforslag 1 S

(2012–2013)

fra stortingsrepresentantene Christian Tybring-Gjedde, Gunnar Gundersen, Line Henriette Hemdal og Borghild Tenden

Dokument 8:1 S (2012–2013)

Representantforslag fra stortingsrepresentantene Christian Tybring-Gjedde, Gunnar Gundersen, Line Henriette Hemdal og Borghild Tenden om bedring av skattyteres rettsikkerhet

Til Stortinget

Bakgrunn

Forslagsstillerne viser til at Norge har et forholdsvis velfungerende skattesystem, og nordmenn har en høy skattemoral. Det må sikres og beholdes også fremover. Forslagsstillerne vet at det er utfordringer i dagens skattesystem som bør diskuteres nøye og prinsipielt for å sikre den gode skattemoral vi har i Norge.

Skatteunndragelser må bekjempes. Når noen unndrar seg beskatning, må andre betale mer i skatt enn nødvendig. Kampen mot skatteunndragelse legitimerer likevel ikke bruken av virkemidler som setter viktige rettsprinsipper til side, svekker skattyters rettstilstand og svekker hans/hennes vern eller behandler skattyter tilfeldig. Det kan lett få den effekt at respekten for skattesystemet svekkes. En må derfor også fokusere på at kontroll og virkemidler skal brukes og oppfattes slik at en behandler skattyter på en fair måte. Skattyter må ikke gjøres til fiende, og skattyter må ha både det rettsvern og det personvern som en forventer i en rettsstat som Norge. Her er det grunn til å gå det eksisterende systemet etter i sømmene og ikke minst se nøye på hva som skal gjelde fremover. En har behov for å se på forenklinger i skattesystemet slik at det blir enklere å forstå og heller rette oppmerksomheten mot en del av den eksisterende praksis innen skattekontrollen enn å innføre tøffere grep.

Forslagsstillerne viser til den aktive debatten som har pågått i mediene siden 2010, samt en rekke henvendelser fra skattytere som føler seg maktesløse overfor skattemyndighetene. Aftenposten kunne f.eks. den 3. april 2010 melde: «Skattegjelden ble slettet etter 15 år, men livet var ødelagt.» Et annet eksempel: En bedrift med relativt kompliserte mva.-utfordringer hadde bokettersyn i 2007. Alt var i orden. Så fikk de bokettersyn i 2009. Da var det vesentlige anmerkninger, og resultatet ble det motsatte av konklusjonen i 2007. Bedriften følte seg rettsløs, fikk ikke avklaringer, og usikkerheten var total. Konkurs ville være det verste utfall. Dette er mennesker som ønsker å leve både med og i pakt med regelverket. De mister i stedet respekten for systemet. Tandberg hadde en 15 års kamp før de vant en knusende seier over skattemyndighetene, men det hjelper lite å vinne slaget når krigen er tapt. Bedriften eksisterte ikke lenger. First Securities' grunnleggere har tatt frem i lyset en lemfeldig, tvilsom og tilfeldig saksbehandling fra skattemyndighetene. I mange saker skifter Skatteetaten fokus underveis i prosessen; når ett spor ikke leder hen, stiller de spørsmål innenfor et nytt område og krever svar innen to uker.

I skattesaker står skattyters klageadgang vesentlig svakere enn skattemyndighetenes muligheter. Tilleggsskatt blir ilagt og renteberegnet lenge før saken kan gjennomgå normal klagebehandling. Selv renten er ikke den samme begge veier. Ellers i samfunnet er en opptatt av maktspredning. Politiet etterforsker andre straffbare handlinger, påtalemyndighetene avgjør påtale og domstolene dømmer. Innen skatt er alt samlet i én etat. De har påtalt, straffet og innkrevd før saken kan komme til domstolen. Dette er et faresignal for et system. En feilaktig ligning med illegg av tilleggsskatt kan bety at bedrift og arbeidsplass går konkurs for den det gjelder. Med-

hold til slutt er fattig trøst. En kan undres på om prinsippet om at du er uskyldig inntil bevist skyldig, er snudd på hodet innen skatt. Norsk skatteforvaltning er faktisk allerede dømt fire ganger i plenum og én gang i Høyesterett i storkammer for å krenke menneskerettighetene.

Under sittende regjering har det kommet innstramminger overfor næringsliv og privatpersoner uten tanke på rettssikkerhet, forenkling eller byråkrati tiltakene skaper. Et eksempel er ansvarliggjøring av enhver kjøper av kontante tjenester for selgers oppfyllelse av skatteplikt når summen er på mer enn 10 000 kroner i løpet av året. Beløpene er lave, kontrolloppgaven enorm, og en reell oppfølging av forpliktelsene for næringsliv og skattyter vil være forbundet med store kostnader. Faren er dessuten stor for at den vanlige skattyter ikke aner at man har et ansvar. Det virker som om kost–nytte er et ukjent begrep for regjeringen i denne sammenheng.

Ordet «skatteunndragelse» er hardt. Det henspiller på noe de fleste nordmenn ser på som en alvorlig forbrytelse. I media og i daglig omtale omfatter imidlertid dette hele spekteret av unnlater fra rene forglemmelser eller uforstand og uvitenhet, til alvorlige, overlagte forbrytelser med millionbeløp involvert. Forslagsstillerne vil minne om at et flertall nordmenn ikke forstår sin egen selvangivelse. I den sammenheng er det en utfordring at databehandling og automatikk gjør at flertallet får ferdigutfylte selvangivelser. Feil kan oppstå i Skatteetatens behandling og ikke oppdages av en ukyndig skattyter. Det bør heller ikke være utenkelig at feil gjøres i skattyters disfavør. Det er en markert forskjell på måten skattyter ansvarliggjøres på i forhold til Skatteetatens ansvar. Frister for å rette opp feilene er heller ikke de samme begge veier. De samme virkemidlene skal brukes overfor alle typer forseelse, og trusselen om skjerpet tilleggsatt kan komme til å ramme den vanlige mann. Når man har leflet med tanken om offentliggjøring av dem som ilegges tilleggsatt, viser det en naiv tro på straff og uthenging som virkemiddel uten å reflektere rundt straffens kraft overfor den enkelte. Det er ikke mange år siden en sentralbanksjef måtte gå fordi det hang en trussel om tilleggsatt over ham.

Forslagsstillerne mener det er viktig å ha med seg at Skatteetaten også skal være en pålitelig serviceinstans overfor skattytere som ønsker svar på de skattemessige konsekvensene av ulike tiltak. Det er kommet signaler om at Skatteetaten er mer og mer restriktiv med å gi bindende forhåndsuttalelser, og gjør fortolkningen av skattereglene til et stort usikkerhetsmoment for skattyterne. Det er skattemyndig-

hetenes oppgave å sikre forutsigbarhet og at riktig skatt ilegges, ikke å maksimere skatt.

Forslagsstillerne andre helt prinsipielle og overordnede holdninger er at behandlingen av skatte spørsmål ikke kan løftes ut av de normale rettsprinsipper i Norge: Enhver skal være uskyldig inntil man er bevist skyldig. Dette er selvfølgelig et krevende prinsipp å overholde. Det er dyrt, og staten har en komplisert bevisbyrde. Men på alle andre områder i samfunnet lever vi etter prinsippet om at det er bedre at ti skyldige går fri enn at én uskyldig blir dømt.

Innen skatteoppkreving ligger det sterke elementer av det motsatte. Du er skyldig inntil du har bevist din uskyld. Slik vil ikke forslagsstillerne at samfunnet skal utvikle seg.

Dommene fra Strasbourg viser at man har større utfordringer når det gjelder å sikre seg en rettferdig behandling av skattyter i tråd med vanlige rettsvernsprinsipper enn man har behov for innstramming. Et samfunn kan ikke gjøre skattyter til en fiende. Norge nyter godt av en høy skattemoral og en stor fellesskapsforståelse. De aller fleste forstår også at dette fellesskapet må finansieres, og er villig til å bidra. Fokus på rettssikkerhet i skattebehandlingen er viktig for å sikre at det forblir slik.

Ved behandlingen av Innst. 213 S (2010–2011) vedtok Stortinget at regjeringen skulle komme tilbake til Stortinget på egnet måte med en vurdering av skattyters rettssikkerhet i et større perspektiv. Statsrådens brev til finanskomiteen under behandlingen avslørte at han ikke så behovet, og i statsbudsjettet for 2012 ble det vist til at regjeringen er i gang med en gjennomgang på visse områder, men uten annen tidsangivelse enn at det vil være tidkrevende. Forslagsstillerne viser til at finanskomiteen gjennomførte en bred høring om temaet. Fra flere hold kom det klare råd om at det er på høy tid at regjeringen legger frem en bred vurdering av skattyters rettssikkerhet og tiltak for å sikre skattytere en bedre rettssikkerhet enn i dag.

Forslag

Forslagsstillerne vil på denne bakgrunn fremme følgende

forslag:

Stortinget ber regjeringen legge frem en bred vurdering av skattyters rettssikkerhet, og legge frem tiltak for å sikre skattytere en bedre rettssikkerhet enn i dag.

4. oktober 2012